

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การทำงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา วิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ
พระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปัญโญ) เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการ
บริหารปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัดอุดรธานี ที่ครอบคลุม ๒๐ อำเภอ ผู้วิจัยได้ตั้ง
วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

- ๑) ศึกษารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามทฤษฎีการบริหาร
- ๒) ศึกษาวิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญฺโญ)
 - ๑) ศึกษาวิเคราะห์ผลการบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีของพระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญฺโญ)

วิธีการในการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าวมี ๒ ลักษณะ คือ การศึกษาภาคเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการศึกษาภาคสนาม (Field Research) โดยการ สร้างแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทั้งเชิงเนื้อหา ภาษา และโครงสร้าง เพื่อนำไปสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ จากการศึกษาเอกสาร เพื่อตอบจุดประสงค์ข้อที่ ๑ ในเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามทฤษฎีการบริหาร สรุปความได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอุดรธานีของพระเทพรัตนมุนี มีรูปแบบยึดหลักพระธรรมวินัยพื้นฐาน มีการพัฒนาตามยุคสมัย โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์บางที่คล้อยตามแบบอย่างการปกครองฝ่ายบ้านเมือง ท่านใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการที่จะร่วมมือการทำกิจกรรมขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยใช้กระบวนการที่มีลักษณะการดำเนินงานซึ่งสืบเนื่องและใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการจัดการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จ ท่านส่งเสริมด้านเทคโนโลยีบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญ และ

มีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ขอบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมนูญ โดยเฉพาะ การปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ มีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยจริยวัตรข้อปฏิบัติ เป็นที่ยอมรับของคณะสงฆ์ ประชาชนให้ความเลื่อมใสศรัทธามาก

๕.๑.๒ จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ เพื่อตอบจุดประสงค์ข้อที่ ๒ ในเรื่อง วิธี การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญฺโญ) สรุป ความได้ว่า พระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญฺโญ) ดำเนินการปกครองตามพุทธบัญญัติ เอื้อเพื่อต่อพระธรรมนูญ สอดคล้องกับกฎระเบียบมหาเถรสมาคม เป็นไปตามสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และอนุโลมตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือมี การบริหารงานคณะสงฆ์เป็นไปตามระบบระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งพระสังฆาธิการที่ ดูแลสายงานการบริหาร คือเจ้าคณะภาค ๘ เจ้าคณะจังหวัด อุตรธานี เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะ ตำบล เจ้าอาวาส และถือระเบียบกฎหมายของมหาเถรสมาคม เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของ คณะสงฆ์ เป็นไปตามจารีตของคณะสงฆ์จากอดีตถึงปัจจุบัน

วิธีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองจังหวัดอุตรธานีของ พระเทพ รัตนมุนี เจ้าคณะจังหวัดอุตรธานี มีการกำหนดนโยบายการปกครองอยู่บนพื้นฐานพระธรรม วินัย กฎหมายของบ้านเมืองและจารีตประเพณีดั้งเดิมของคณะสงฆ์จังหวัดอุตรธานีที่ปฏิบัติ กันมาตั้งแต่อดีต เป็นการปกครองตามประเพณีซึ่งสอดคล้องกับหลักปิตุลาธิปไตย และ ผสมผสานระหว่างแบบพ่อกับลูก แบบอาวุโส และแบบอาจารย์กับศิษย์รวมอยู่ในระบบ เดียวกัน

๕.๑.๓ การศึกษาวิเคราะห์ ผลการบริหารงานคณะสงฆ์จังหวัดอุตรธานีของ พระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปญฺโญ) จากเอกสารและการสัมภาษณ์ สรุปผลได้ว่า

๑) ด้านการปกครอง มีปกครองตามพุทธบัญญัติ เอื้อเพื่อต่อพระธรรมนูญ สอดคล้องกับกฎระเบียบมหาเถรสมาคม เป็นไปตามสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ และอนุโลมตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

๒) ด้านการศึกษา แต่เดิม คณะสงฆ์จังหวัดอุตรธานีมีการสอบ พระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลีได้เป็นจำนวนมาก แต่ในปัจจุบันพบว่า มีการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุ-

สามเณร มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญศึกษา ระดับประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ระดับปริญญาตรี (พธ.บ.) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และเมื่อรูปใดเรียนจบในหลักสูตรธรรม-บาลี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็จัดส่งเรียนต่อที่กรุงเทพมหานครปีละ ๑๐ รูป ในระดับปริญญาตรีจบแล้วก็ส่งเรียนต่อในระดับปริญญาโท ปริญญาเอกทั้งภายในและต่างประเทศไม่เกิน ๕ รูป/คน โดยมีทุนให้เรียนจนจบแต่มีข้อแม้ว่า จะต้องช่วยงานที่วัดและธรรมสถานสวนป่าฯ ไปด้วย (ถ้าเรียนต่างประเทศจบแล้วก็ให้มาช่วยงานคณะสงฆ์นอกจากจะสอบบรรจุทำงานที่อื่นได้)

๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์แก่พระภิกษุสามเณรและเยาวชนใน จังหวัดอุดรธานี พบว่า ได้ช่วยเหลือโดยการแจกทุนการศึกษาการจัดตั้งโรงเรียนการกุศล เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองที่ไม่สามารถนำบุตรหลานเข้าไปศึกษาต่อในตัวเมืองอุดรธานี

๔) ด้านการเผยแผ่ มีอบรมพระภิกษุ-สามเณร ศิษย์และคฤหัสถ์ผู้อาศัยอยู่วัดและธรรมสถานสวนป่าทุ่งนาคำหลวง ตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ให้รู้จัก กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ ทุกวันโกน วันพระ วันอาทิตย์ ตลอดพรรษาทุกปี จัดวาระให้พระสงฆ์แสดงธรรมในวันพระ และเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกในวันออกพรรษาทุกปี แสดงธรรมอบรมคณะนายทหารที่กองบิน ๒๓ และที่ค่ายประจักษ์ศิลปาคม ปีละ ๖ ครั้ง ทุกปี อบรมกัมมัฏฐานแก่พระภิกษุ-สามเณรและอุบาสกอุบาสิกาในวันพระทุกวัน จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เวียนเทียนแสดงธรรมในพระอุโบสถ แสดงธรรมออกอากาศที่สถานีวิทยุในท้องถิ่น และของทางวัดมัชฌิมาวาส ที่คลื่น FM ๘๒.๐๐ Mhz. เป็นพระวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ และรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานีบรรพชาเป็นสามเณร เพื่อเข้าอบรมศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรม ตลอดพรรษา

๕) ด้านสาธารณูปการ ได้ร่วมเป็นประธาน ก่อสร้างถาวรวัตถุในแต่ละแห่งโดยเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส เป็นผู้ดูแลนวัตกรรมการก่อสร้างเพื่อเป็นการจัดเสนาสนะให้เหมาะสมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม

๖) ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ได้จัดธรรมสถานสวนป่าทุ่งนาคำหลวง ตำบลนาข่า อำเภอเมือง อุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เป็นสถานที่อบรมฝึกปฏิบัติธรรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ให้แก่พระภิกษุ-สามเณร พระนิสิต นักศึกษา ข้าราชการ ประชาชน และเยาวชนประจำจังหวัดอุดรธานี และสงเคราะห์พระประธานตามสำนักสงฆ์ โรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดอุดรธานี

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ๒ ด้าน ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การบริหารงานองค์กรสงฆ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ได้ยึดหลัก พระธรรมวินัยเป็นสำคัญ แต่ก็จะต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุน เนื่องจากปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมในแต่ละ ท้องถิ่น ไม่เหมือนกัน ฉะนั้น การบริหารงานคณะสงฆ์ ในจังหวัดอุดรธานี มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

เจ้าอาวาส ควรเอาใจใส่ต่อคำสั่ง ระเบียบ กฎต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติ เช่น การส่งเสริมการศึกษา แก่พระภิกษุ-สามเณร โดยการให้คำแนะนำแก่พุทธศาสนิกชนในพื้นที่ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบรรพชาอุปสมบท เนื่องจากว่า กุลบุตรที่จะเข้ามาบวชในปัจจุบันเป็นพระภิกษุและสามเณรนั้น มีจำนวนลดลงในแต่ละปี โดยอาจจะหาวิธีการต่างๆ เข้ามาสนับสนุน เช่น การให้ทุนการศึกษาจนจบระดับปริญญาตรี แก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน เป็นต้น

เจ้าคณะ ตำบลและเจ้าคณะอำเภอ ควรกำกับ ดูแล และติดตามประเมินผล การบริหารงานคณะสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาสให้เข้มข้นและต่อเนื่อง เพราะการศึกษาของคณะสงฆ์ หากไม่ต่อเนื่องแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบทั้งหมด เช่น ไม่มีคนมาบวชเพิ่มในแต่ละปีการศึกษา คนขาดศรัทธาต่อพระพุทธศาสนามากขึ้น เพราะการประพฤติย่อหย่อนของพระภิกษุและสามเณรบางรูป ฉะนั้น ผู้บังคับบัญชาในชั้นนี้ จึงควรสอดส่องและเอาใจจริงต่อการลงโทษตามพระธรรมวินัยและการบังคับใช้ กฎ คำสั่ง ระเบียบต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัดและจริงจัง หากเหนือกว่าอำนาจหน้าที่ของตน ก็ควรส่งเรื่องให้ผู้บริหารที่สูงกว่าดูแลหรือวินิจฉัยลงโทษต่อไป เพื่อเป็นการป้องปรามหรือขจัดพาลภิกษุให้ออกไปจาก พระพุทธ ศาสนา และเป็นการยกย่องพระภิกษุที่ ประพฤติดี ปฏิบัติดี ให้สามารถบริหารงานคณะสงฆ์สืบต่อไปได้อย่างมั่นคงและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ

๑) การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์ในระดับเจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอในเขตจังหวัดอุดรธานีหรือจังหวัดอื่นๆ

๒) การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริหารงาน ของคณะสงฆ์จังหวัด อุดรธานีหรือจังหวัดอื่นๆ โดยเน้นด้านใดด้านหนึ่งเป็นหลัก จากภารกิจ ๖ ด้าน ของงานคณะสงฆ์ไทย

๓) ศึกษาการใช้กฎหมายรศมาคมกับการแก้ปัญหาทางการปกครองคณะสงฆ์